

No..... **20 Nisan 1967**
Hayat (İstanbul)

Diego, ilk ustası Francesca Herrera'nın yanında çalışmaya başladığı zaman daha 11 yaşındaydı. İki yıl sonra da, 13 yaşında, Francesco Pacheco'nun yanına girdi. Beş yıl da onun yanında çalıştıktan sonra, 1618'de, 19 yaşında, ustasının güzel kızı Juana ile evlenerek, ona damat oldu. Bu, çok mesut bir evliliğin başlangıcıydı. Velasquez'lerin dört erkek, iki kız çocukları oldu. Ressamın, daha sonraki yıllarda yaptığı «Çocuklarının Ortasında Bir Karı - Koca» tablosu, bu mesut aileyi gösterir. Eski bir İspanyol geleneğine göre, Diego Rodriguez de Silva y (ve) Velasquez gibi, hem babasının soyadını (de Silva), hem de annesinin soyadını (Velasquez) taşıyan genç ressam, sonradan, yalnız annesinin soyadını taşımayı tercih etti. Genç ressam, kısa bir adla tanınmayı uygun bulmuş olsa gerektir.

Diego Velasquez, daha çiraklık devrinde bile, resim sanatının geleneklerine karşı çıkmış, bu yüzden ustalarıyla arası açıldığı gibi, yine bundan dolayı, onları kat kat geçmiştir. En sevip saydığı hocası Pacheco'ya bile icabında kafa tutmuş, onun çıplak kadın resimlerinin canlı modellerden çizilmesini günah sayan görüşüne karşı sesini yükseltmek cesaretini göstermişti.

Velasquez'in gerçeği aramak, tabiatın karşısında, hayatın içinde çalışmak isteği onu, sık sık atelyenin dışına sürüklüyordu.

Böylece, ilk tablolarına, en sevdiği çevre olarak meyhaneleri seçtiğini görüyoruz. İspanyol resmine «bodegones» (meyhane sahneleri) olarak girecek resim çizirini aşan Velasquez, bu tablolarında, yemişlerle, balıklarla, av etleriyle süslü natüramortlar yaratmış, yine bu sahnelerde, o zamana kadar kimsenin pek alışık olmadığı halktan kimselerin portrelerini çizmiştir.

Velasquez, daha sonraları, dini, tarihi konuları işlerken de gerçekçi görüşünden uzaklaşmamış, böylece, hayalden kaçan, gerçeği yakalamaya çalışın, ifade bakımından kuvvetli eserlerini yaratmıştır. Bir sanat münekkidi, gözlerimizi romantik bir ressamdan Velasquez'e çevirirken, «Dostoyevski'nin ruh karışıklıklarıyla dolu havasından, Hemingway'in berrak, gerçekçi havasına» geçer gibi olacağımızı söylüyor. Gerçekten de, ustaları ona, melek resimleri çizdirmek isterlerken o, Endülüslü köylü kızların resimlerini çizmekten zevk almıştır.

Hayata, gerçeğe, bu kadar dönük olan genç ressam, neticede olayların gidişine ayak uydurdu ve ondan sonra, ömrünün nihayetine kadar bir saray ressamı olarak kaldı. Bundan, kendisinin kaybettığı belki çok şey olmuşsa da, saray çerçevesi içinde çizilebilecek resimlere o, çok şey kazandırmış, başka bir ressamın asil manalar kazandırmak

isteyeceği bir portreyi o, gerçeğe en yakın şekilde vermiştir.

Saray ressamı olmasının Velasquez'e de kazandırdığı çok şey vardır: «Venüs'le Aşk Meleği» adındaki tabloyu başka bir ressam çizmiş olsaydı, İspanyol Inquisicion (engizisyon) mahkemesinin elinden kurtulamazdı; Velasquez ise sarayın ressamı, Kral IV. Philippe'in yakın adamı olduğu için, ona kimse bir şey demeye cesaret edememişti.

Velasquez, Sevilla'dan Madrid'e 1622'de, 23 yaşındayken gitti. O zamanlar IV. Philippe tahta yeni çıkmıştı. Bir yolunu bulup saraya giderek genç kralın resmini yapmayı başaran Velasquez, bununla, bütün hayatını saraya bağlamış oluyordu: Kendisini at üzerinde gösteren bu resmi kral pek beğenmişti, onu sarayına aldı, bir atelye verecek istediği gibi çalışmasını sağladı.

İspanyol sarayı, sanat eserleri bakımından pek zengindi. Velasquez, burada, eski ustaları incelemek fırsatını buldu. Kral Philippe de sanata pek meraklıydı, salonlar yerli, yabancı birçok ressamın tablolarıyla süslüydü. Yalnız, nedense, İspanya'da pek heykeltıraş yetiştirmemişti. Bu eksikliği gidermek için, Velasquez'i, İtalya'ya gönderdi. Resam, İtalya'da iki yıl kaldı, Raffaello'yu, Tintoretto'yu, Tiziano'yu inceledi. Görevi, İspanya sarayına heykel getirmekken, o, birkaç heykelle birlikte, takım takım tablolarla döndü.

Velasquez, 1631'de İspanya'ya dönüşüyle, en verimli sanat hayatına başlamış oldu. Leonardo'lar, Michelangelo'lar gibi, o da, kendisini işine hırsla vermesini biliyor, yemeyi, içmeyi unutturcasına çalışıyordu.

Velasquez, kralın sevgisini kazanmış olmasına rağmen, sarayda prensler gibi yaşamıyordu. O devirlerde olduğu gibi, kralar, sanatçıları ancak cüceleriyle, soytarılarıyla bir tutarlardı. Velasquez de, saray ressamı olarak, pek az bir ücret alıyordu. Kralın eskilerini giyiyordu. Kralıca de ona, her gün bir testi şarap gönderiyordu.

Velasquez'e bu kadar yetiyordu. Çalışmaları, incelemeleri için elverişli, başı dinç yaşaması için emin bir yerde bulunuyordu. Yıllarca sonra kral, ona, «yatak odası nedimliği» payesini verdi, ancak ölümüne yakın onu, mabeyincibaşı yaptı.

Kral IV. Philippe ona bu payeye de kolay kolay vermemişti. Böyle bir unvanı taşıyabilmek için insanda birtakım meziyetler aranırdı. İyi bir «esadüf» olarak kral, bunların hepsini Velasquez'de bulmuştu: Damarlarında Yehudi, yahut Arap kanı yoktu; oldukça kişizde bir Portekiz ailesinden geliyordu; ailesinde, kanuna karşı gelmiş, din bakımından günah işlemiş kimse yoktu. En önemlisi de, ailesinde ticaretle uğraşmış kimse olmadığı gibi, kendisi de, o devrin deyimleriyle, «esnaf» değildi: Hiç bir tablosunu parayla satmamıştı.

Velasquez'in bu «meziyetleri», uzun araştırmalarla tespit edilip

Mabeyincibaşı unvanını alması kendisi için hiç de uğurlu olmadı: Bu payeye erişmesi, kesesine bir, iki altın eklemekle beraber, işlerini de pek yüklü bir hale getirmişti. Ölümü de bu yüzden oldu:

1659'da, Kral Philippe, kızı Maria Teresa'yı, Fransız Kralı XIV. Louis ile evlendirecekti. Mabeyincibaşı (teşrifat işleri başkanı) olması dolayısıyla bu işin hazırlıkları Velasquez'e verildi. Resam, o sırada 60 yaşındaydı. Düşün de, Madrid'de, yahut Paris'te değil, Pirene Dağları eteğinde, iki memleketi birbirinden ayıran Bidassoa çayırının ortasındaki Faisans adasında yapılacak. Ünlü tarihçi Van Loon, bunu, «her iki hükümdarın da karıştı devletin topraklarında kendilerini yeterince güvenlikte bulmamalarına» yoruyor.

Düşün için gerekli bütün eşyanın, bu arada kral çadırının taşınması işlerine bakma görevi, Velasquez'e verilmişti. Yaşlı ressam, kafılla birlikte yola çıktı. Yorucu bir yolculuktan sonra, Faisans adasında da düşün hazırlıklarında, gece uykularını fed ederek çalıştı. Buna karşılık, Kral da onu, ziyafette sofraya kabul etmek lütfunda bulundu.

Madrid'e döndükleri vakit Velasquez bitik bir haldeydi. Saray işlerine bakmak şöyle dursun, en sevdiği iş olan resimle bile uğraşacak hali kalmamıştı. Bin zorlukla sehpasının başına geçiyor, çalışmadan, fırçası elinden yere düşüyordu. Bir yıla kalmadı, 1660'ta kalp sektisinden öldü. Bu, sanat için büyük bir kayıp olduğu kadar, zavallı Juana için de acı bir darbe olmuştu. Kırk iki yıllık bir evlilik hayatında ona eşlik etmiş olan, altı çocuğunun anası, çocuklarla çevrili aile tablosunun güzel Juana'sı da, bu acıya ancak bir hafta dayanabildi.

Velasquez, İspanya'nın en büyük ressamı, dünya resminin de en büyük ustalarından biridir. İfadedeki kudreti, fırça vuruşlarındaki serbestliği, renklerdeki inceliği, başlıca özellikleridir. Eserleri, Empresyonistlerle başlayan modern resim akımının ilk adımları olarak kabul edilir. Daha 13 - 15 yaşlarında, ikinci ustası Francisco Pacheco'dan, kuvvetli bir resim tekniği, perspektif bilgisi almış, bu temel üzerine, kendi sanat kabiliyetinin yapısını kurmaya başlamıştı. Hayale yer vermeden, gerçekten ayrılmadan yaptığı tablolarında, ışıkları, gölgeleri, ince bir hesapla, derin bir duyarlılıkla işlemesini bilmiş, eserlerine hayalin veremeyeceği bir canlılık, bir ruh kazandırmıştır. «Ne yaptığının değil, nasıl yaptığının önemi vardır» sözüyle, daha sonraki ressamlara da yol göstermiştir.

«Agudor» (Su taşıyan), «Musa'nın Nil'den Çıkarılışı», «Las Meninas» portreleri, en ünlü eserleridir. İlk sahibinin ardından dolayı «Rokeby Venüsü» diye de tanına ve «Aynalı Venüs» diye anılan «Venüs ile Aşk Meleği Kupidon», bugün, Londra'da, National Gallery'dedir.

MEYHANEDE

Hayat Büyük Ressamlar Ansiklopedisi: 16

VELASQUEZ

Dünya resim sanatının en büyük ustalarından sayılan İspanyol ressamı Diego Velasquez, hayatı boyunca romantizmden kaçmış, eserlerinde gerçekçi bir görüşten uzaklaşmamaya dikkat etmiştir. Ressam Velasquez, İspanya kralı IV. Philippe'in mabeyincibaşısı olarak hayata gözlerini yummuştur.

İHTİYAR ressam, yanında çirak olarak çalışan çocuk yaştaki delikanlının her yeni tablosuna bakarken, gözleri daha büyük bir hayranlıkla, hatta şaşkınlıkla açıyordu. Bu, deha derecesinde istidatlı çocuk, onu kat kat geçmiş ve ustasına ders verebilecek duruma gelmişti. En sonunda bir gün, hoca ressam, delikanlıya: — Benim sana verebileceğim bir tek şey var, oğlum. İstersen kızımı sana verebilirim... dedi.

Francesco Pacheco daha sonra yazdığı, «Resim Sanatı» adlı eserinde, talebesi Diego Velasquez hakkında bilgi verirken şöyle demiştir: «Baş yıl yanımda çalıştı. Bu süre içinde, üstün meziyetleri, bulunmaz dürüstlüğü, harikulade istidadı ile beni hayran bıraktı. Geleceğinin parlak olacağını görüyor, onu, oğlum gibi seviyordum.»

Diego Rodriguez de Silva y Velasquez, 6 haziran 1599'da İspanya'nın Seville şehrinde doğdu. Babası, oraya yerleşmiş bir Portekizliydi. Dedeleri, soylu kişilerdendi, kendisi de, şehrin ileri gelen hukukçularındandı. Birçok büyük sanatçının çocukluk hayatlarının hikâyesinde görülen baba - oğul çekişmesi, çok geçmeden onların da başına geldi: Baba, oğlunu da kendisi gibi «okumuş bir kişi» yapmak istiyor, çocuk, «Ben ressam olacağım!» diye ayak direyordu. Gene bu tip hikâyelerde çok okuduğumuz gibi, en sonunda baba, oğlunun isteği karşısında boyun eğmek zorunda kaldı, onu, bir ressamın yanına çirak verdi.

ASILZADE KIZI MARGHERITA

Hayat

Doğunun Bahtsız
Kraliçeleri
*
Vietkong
Çetecileri
Arasında Bir
Kadın Gazeteci

